

Avdelningen för analys
Maria Branting
maria.branting@socialstyrelsen.se

s.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till: s.fs@regeringskansliet.se
paula.ericson@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95)

Socialdepartementets diarienummer S2022/00562

Sammanfattning

Socialstyrelsen avstyrker betänkandets förslag, utifrån dess potentiella konsekvenser för folkhälsa och sociala problem. Myndigheten har inte gjort någon bedömning av förslaget näringspolitiska konsekvenser, eller av utredningens EU-rättsliga överväganden.

Konsekvenser för folkhälsa, sociala problem och monopolets legitimitet

Enligt den skattning som Sweco har utfört på uppdrag av utredningen kan utredningens huvudförslag komma att innebära 6–7 ytterligare alkoholrelaterade dödsfall per år och 153–186 ytterligare sjukhusvistelser orsakade av alkohol. Sweco lyfter också fram att barn och unga i större utsträckning, både direkt och indirekt, kommer att exponeras för aktiviteter relaterade till alkoholkonsumtion. Utöver de konsekvenser på folkhälsan som beskrivs i utredningen kan en ökad alkoholkonsumtion också innebära att fler barn riskerar att drabbas av problem i familjen, bristande tillsyn och omsorg, och att bevittna eller utsättas för våld. Socialstyrelsen bedömer vidare att utredningens förslag, med dess avsteg från desintresseringsprincipen, på sikt kan riskera att hota legitimiteten för Systembolagets detaljhandelsmonopol. Som konstateras i utredningen innebär gårdsförsäljning en betydande förändring i svensk alkoholpolitik på principiell nivå, då privata intressen släpps in i detaljledet, och det går inte med säkerhet att förutse konsekvenserna av en sådan reform.

Om gårdsförsäljning ändå införs förordas det alternativa förslaget

I det fall att gårdsförsäljning ändå införs förordar Socialstyrelsen utredningens alternativa, mer begränsade förslag, som innebär färre och främst landsbygdslokaliserade tillverkare, och därmed en minskad risk för ökad konsumtion och problem. En förutsättning är då också att regleringen i enlighet med utredningens förslag görs tidsbegränsad och följs upp, samt att gårdsförsäljning är möjlig att kombinera med bibehållet detaljhandelsmonopol. Socialstyrelsen har inte gjort någon bedömning av utredningens EU-rättsliga överväganden och slutsatser om att gårdsförsäljning kan kombineras med bibehållet detaljhandelsmonopol, eller

av utredningens slutsats att det går att ”backa bandet” för det fall EU-kommissionen eller EU-domstolen skulle göra en annan bedömning än utredningen gällande dessa frågor.

För Socialstyrelsen

Natalia Borg

Maria Branting